

Příloha 4

Podpora dětí s odlišným mateřským jazykem a sociálně znevýhodněných

Děti s OMJ mohou i s rodiči navštěvovat již přípravnou „školičku“ v rámci předškolního zařízení, od prvního ročníku žáci navštěvují předmět Čeština pro cizince, kde probíhá výuka v malých skupinách, výuka je nabízena i žákům na druhém stupni, učitelé někdy iniciativně poskytují žákům materiály k odborným předmětům přeložené do jejich mateřštiny (včetně např. vietnamštiny).

Podle vyučující češtiny pro cizince je rovněž potřeba dbát při práci s celou třídou na to, aby žáci netrpěli ostychem a v žádném případě nebyli vylučováni z kolektivu. Možnosti rovnocenného zapojení i žákům s minimální aktivní znalostí češtiny poskytuje například pěvecký sbor, rozšířená výuka jazyků, kde se spolužákům vyrovnají, nebo je i předčí, a aktivizační techniky (možnost uplatnit mateřštinu, tematické hodiny i setkání orientovaná na kulturu různých národů apod.). Při výuce cizích jazyků jsou naopak voleny strategie a techniky, které česky mluvícím dětem přibližují situaci dětí s OMJ (např. CLIL).

Vyučující češtiny pro cizince zdůrazňuje prvky individuálního přístupu – popisuje, že „důležité je projevit zájem“, dávat najevo, že jde o to, domluvit se – má radost, když se potkají na chodbě s prvňáčkou, „a ona mi ukazuje na tričko, že tam má obrázek, a říká česky – paní učitelko, kočka, kočka – a ví, že mě to zajímá“.

Zvýšené nároky, které na žáky klade výuka češtiny pro cizince, jsou kompenzovány zařazováním hravých forem v době návštěvy školní družiny i rozvázným přístupem k zadávání domácích úkolů v jiných předmětech.

Do výuky mladších žáků bývají zapojováni i starší žáci s OMJ a již obstojnou znalostí češtiny. Explicitním cílem je poskytnout žákům příležitost dosáhnout úspěchu a podporovat spolupráci žáků namísto soupeření. Např. na veřejných vystoupeních pěveckého sboru ve školním roce 2017/2018 měl velký ohlas sólový přednes v angličtině v podání žákyně prvního ročníku původem z JAR; v krajském kole soutěže pohybových skladeb zvítězil etnicky různorodý kolektiv žáků školy s vlastní skladbou Motivace, jejíž choreografii připravoval žák 9. ročníku vietnamské národnosti.

Žáci sociokulturně či socioekonomicky znevýhodnění jsou podporováni nabídkou doučování včetně individuálního (projekt MMB), neboť se často potýkají s deficitem domácí přípravy (někdy již na počáteční úrovni připravenosti pro školu). Podpora je rovněž směřována na jejich zapojení do mimovýukových aktivit školy (např. zájmových), cíleně se daří pracovat se vzájemným motivováním žáků k učení. Neutěšená rodinná situace bývá řešena v rámci konzultací se školní psycholožkou i ve spolupráci s OSPOD. Škola disponuje klubovny, kde mohou žáci mít klid na přípravu i oddech po vyučování.

Obě skupiny žáků také mohou profitovat ze spojení ZŠ a MŠ. Ta je ve skutečnosti první školskou institucí, kde se setkávají děti z minoritních a majoritních rodin ze spádové oblasti, a věnuje se též práci s dětmi s OMJ. Pořádá společné akce dětí a rodičů a snaží se tak utvářet komunitu, která se později stává jádrem komunity školy. Funkci zařízení, které připravuje děti k docházce na ZŠ, posilují i aktivity, jako je „školička“ pro předškoláky za účasti rodičů. Práce MŠ není předmětem PIP, uvádíme proto jen skutečnosti, které mají dopad na práci ZŠ; jejich

výčet můžeme uzavřít úzkou spoluprací při posuzování školní zralosti – škola tak v řadě případů může zodpovědněji posuzovat vhodnost doporučení odkladu a lépe komunikovat s rodiči, takže dlouhodobě nedochází k tomu, že by odklad byl doporučen dodatečně, což by bylo pro dítě podstatně méně výhodné.

U rodin těchto žáků je hojným jevem stěhování, a to i opakované a do zahraničí. Škola je nakloněna v těchto případech umožnit žákům s vysokou absencí složení rozdílových zkoušek pro postup do dalšího ročníku. V případě potřeby s rodiči konzultuje náležitosti administrativního rázu, spojené se změnou bydliště. Prolomení mentality „kultury chudoby“ a budování motivace ke vzdělávání jsou jedním ze strategických cílů školy při práci s touto cílovou skupinou žáků. Pokud je to prostřednictvím neformálního kontaktu s absolventy a komunikace se středními školami možné, sleduje škola další osudy absolventů po přechodu na střední školy, případně i prezentuje žákům příklady úspěšných absolventů (např. romský student policejní školy, gymnazisté, studentky středních zdravotnických škol). Vybraní žáci z této skupiny získali též ocenění MMB za školní výsledky.

Individuální podporu a přístup školy k zapojení žáků v náročné sociální situaci lze ilustrovat na případě žákyně, původně ze spádové oblasti, etnicky majoritní, avšak ze sociálně slabšího prostředí, která byla v průběhu docházky do školy svěřena do péče prarodičů. Babička však bohužel zemřela a dědeček je invalidní, prakticky imobilní. Následně byla umístěna do Dětského domova v Tišnově (vzdáleného od Brna asi 20 km, je ale možná přímá cesta vlakem do 30 minut). Projevila zájem nadále docházet do školy, kde jí vyhovuje kolektiv. Díky jednání školy s OSPOD jí to bylo umožněno, čímž se zmírnil dopad těžkého „sociálního zlomu“, který by vytržení z kolektivu vrstevníků naopak prohloubilo. Stabilně dosahuje výborného prospěchu, se zájmem se účastní akcí školy včetně zmíněného jazykově ozdravného pobytu.

